

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 645. Exhæredatio quid sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

duos semisses, quorum unus cedat duobus illis conjunctim nominatis; cum conjuncti unius potestate fungantur. *L. 11. § 59. §. 2. ff. de hered. instit.* alter semissis alteri conjunctim nominato. Menoch. *L. 4. præsump. 18. num. 10. citatis plurimis.* Si tamen frater & defuncti fratris filii instituti simpliciter, fratris filii collectivè sumpti unum semissem accipient. Durant. *de arte test. c. 4. cautel. 3.* Lauterb. *l. c. §. 14.* Quia in dubio testator juris communis dispositionem secutus videtur. Si verò instituti addita particula *aque*, simul omnes & singuli in capita in aequalibus portionibus instituti censentur. Lauterb. *l. c. citans. L. 13. ff. de hered. instituend.*

3. Resp. Tertio: possunt quoque plures simul institui hæredes in rebus certis, sive ea sint aequalis, sive inæqualis valoris. v. g. unus in vinea, alter in agro, alius in domo, ut supponunt AA. in quo casu quis eorum capit rem illam certam, in qua institutus, tanquam prælegatum; in reliqua verò hereditate aequaliter, ac si nullæ illis adscriptæ partes essent, succedunt. *L. 35. junctâ. L. 9. §. 13. ff. de hered. instit.* Sichard. *ad L. quoties. 6. cod. num. 6.* Donell. *ibid. num. 5.* Tusch. *lit. 7. concl. 232.* Hunn. *l. c. num. 15.* Reiffent. *b. t. num. 46.* Struv. *in ff. de hered. instit. th. 6. lit. e.* Muller. *ibidem.* ubi ait: pars, quæ vacat, cuilibet pro rata portione, in qua institutus hæres, tacite accrescit. Cui posteriori contrarium videtur dicere Lauterb. *l. c. §. 15.* dum ait; hoc casu rerum mentiones detrahuntur, & hereditas in aequales portiones dividitur, etiam si magna sit disparitas rerum, in quibus institutus, cui consentit Reiffent. citatis pro eodem Haunold. *l. c. num. 303.* Perez & alii, addita tamen limitatione: nisi manifestè constet, voluntatem testatoris fuisse, ut sicut inæqualiter instituti in rebus certis, ita etiam inæqualiter succedant in reliqua non determinata hereditate. Quod si verò institutio plurium facta est difformiter, id est, aliqui instituti in re certa, reliqui simpliciter seu universaliter in indeterminata parte, nimirum in reliqua parte hereditatis, sive quæ est extra res illas certas. v. g. testatore dicente: Titium & Cajum pro hereditibus instituo; & volo, ut Titio pro portione sua hereditaria obveniat mea domus; in eo inquam casu ij, qui in certa re instituti, veniunt tantum ut legatarii, & solum quò ad externam verborum formam vocantur hæredes, remque illam certam capiunt tanquam legatum. Lauterb. *l. c. §. 17.* Reiffent. *b. t. num. 427.* juxta clarum textum. *L. 13. c. de hered. instit.* ita tamen, si universaliter seu simpliciter instituti deficiant, & hereditatem adire nolint; ij, qui in certa re instituti gaudeant jure accrescendi, & ad eos tota devolvatur hereditas. Lauterb. *l. c.* Est tamen hic faciendum discrimen inter institutos in certa re & institutos in certa parte, quales dicuntur, quibus assignata certa pars hereditatis. v. g. bes, quadrans, triens absque eo, quò assignatum individuum aliquod, aut certa quantitas, licet talis certa pars multa & varia complectatur individua rerum, & varias pecuniarum quantitates efficere possit; hi enim non veniunt nomine legatariorum, sed hæredum, cum ut dicitur. *cit. L. 13.* omnibus hereditariis actionibus uti & conveniri possint, absque eo, quò harum actionum occasione hæredum ex certa parte scriptorum diminutio fiat. Atque in hoc casu, si partes assignatæ adæquent altem, nihil mutatur in institutione, nec quicquam superest, de quo

quæri possit, ad quem pertineant. Si sunt supra altem. v. g. tres ex semisse instituti, & sic faciunt 18. uncias, singulis portionibus hereditariis uncia, quæ supra altem sunt, decrescunt, vel res ad dupondium deducitur, seu hereditas tota, quæ aliàs in 12. uncias dividi solet, dividenda in duplo plures uncias seu partes (non enim necesse est, ut tempore testator in 12. uncias dividat, sed potest tot partes facere, quot voluerit. Muller. *cit. th. 6. lit. d.*) nempe 24. uncia superflua accrescunt singulis pro portione hereditaria. §. 7. & 8. *Instit. & L. 13. §. 4. ff. de hered. instit.* Si partes assignatæ sint infra altem. v. g. tres, & singuli ex quadrante instituti, portio vacans singulis pro portione hereditaria accedit, ita Lauterb. §. 16.

Quest. 645. Exhereditatio quid sit.

1. Resp. Exhereditatio, comprehendo simul condiciones ad eam essentialiter requisitas describi potest, quòd sit exclusio hæredis aliàs necessario instituendi ab hereditate futura, facta simpliciter & purè in testamento expressis verbis ex causa legitima & probata. Dicitur primo: *hæredis necessario instituendi*: quibus verbis comprehenduntur tam descendentes respectu ascendentium; quam ascendentes respectu descendentium; cum tam liberi parentes, quam parentes liberos exhereditare possint. Auth. *non licet. c. de liber. præter.* Muller. *ad struv. in ff. de liber. & posth. hered. instit. vel exheredand. th. 32. lit. a.* Excluduntur verò extranei, qui non dicuntur propriè exhereditari: & inter hos consanguinei & collaterales omnes, etiam fratres; quamvis & hi in casu, quo turpis persona est hæres, ex causa legitima exhereditari possint. De quo vide Reiffent. *b. t. num. 506.*

Dicitur secundò: *ab hereditate simpliciter*, id est, universalis, seu ab omnibus bonis paternis; non enim rectè quis dicitur exhereditari in certa aliqua parte hereditatis, non obstante, quòd possit quis in re certa tantum institui. Lauterb. *ad ff. de lib. & posthum. hered. instit. vel exhered. §. 6.* Reiffent. *b. t. num. 479.* Arg. *L. 19. ff. de liber. & posthum.* ubi etiam assignatur ratio disparitatis; quòd causa institutionis benignè accipiatur & exheredationis non sint adjuvanda.

3. Dicitur tertio: *facta purè*, id est, non sub incerto pendentis conditionis eventu. Muller. *ad ff. de liber. & posthumis. th. 32. lit. z.* ex ea etiam ratione, quòd liberi non nisi cum certo judicio removendi sint à parentum successione; judicium autem non videatur satis certum, quòd suspenditur in futurum eventum. His non obstante, quòd institutio fieri possit sub conditione tam potestativa quam casuali; cum institutio sit favorabilis, exhereditatio odiosa. Muller. *l. c.* cum Zoës. *ad ff. de liber. & posthum. instit.* Wissenb. *exercit. II. th. II.* Excipit tamen Muller. cum Brunem. *ad tit. eund.* casum, quo filius sub conditione institutus, sub conditione contraria exheredaretur. citans pro hac, *L. 4. c. de instit. & substit.*

5. Dicitur quarto: *futura*: siquidem bona paterna vivente testatore non dicuntur propriè hereditas, sed patrimonium, & non nisi post mortem testatoris hereditas. Unde licet vivo testatore exhereditatio scribi possit in testamento, non tamen nisi post mortem illius effectum habet.

5. Dicitur 5º: *facta in testamento*: non enim fieri potest in codicillis; cum institutio & exhereditas sint

nota propriae testamenti. §. 3. *Inst. l. 7. c. de codicill. l. 14. de testam.* Lauterb. l. c. §. 4. Muller. l. c. Unde etiam non valet exhereditatio facta in divisione bonorum à parentibus inter liberos. Lauterb. l. c. cum Strýck. *tr. de cautel. testam. c. 19. §. 13.* & quidem ut exhereditatio legitime & rite facta sit, requiri, ut sit facta in testamento solenniter facto, & omnibus numeris absoluta, ait Muller. l. c. juxta §. 34. *Inst. de Legat.*

6. Dicitur sextò: *verbis expressis*: quò spectat, ut fiat verbis dispositivis, nominando filios singulos nomine proprio & cognomine, quos exclusos ab hereditate cupit, juxta *pr. & §. 5. Inst. de exhered.* Muller. l. c. nisi tamen unicus sit filius vel filia; hunc enim suo nomine vocare necesse non est; sed sufficit dicere: filius meus exheres esto. §. 1. *Inst. eod.* & per hoc potissimum differt exhereditatio à præteritione; quæ est pura oppressio heredum ab intestato venientium. *L. 1. c. de lib. & posth.* & hæc præteritione quasi tacita exheredatione sine expressa exheredatione testamentum nullum est quò ad institutionem; cum exhereditatio non minus quam institutio sit caput & fundamentum testamenti. *L. inter darentia de liber. & posth. Vaq. de success. l. 2. §. 14. n. 142.*

7. Dicitur septimò: *ex legitima causa*: si enim facta exhereditatio sine illa causa, vel cum aliqua quidem causa, non tamen legitima & sufficiente, iniqua & nulla est, testamentumque ipsum nullum erit quò ad institutionem juxta *Novell. 115. c. 3. in pr. & fin. & Auth. ex causa. c. de liber. præterit.* dum autem cit. *Novell.* dicitur testamentum evacuari, everti, rescindi, id intelligendum, non per querelam inofficiosi testamenti; sed ipso jure. Arg. *L. ult. c. de liberor. præterit.* dum ibi *vers. sancimus.* Dicitur ipso jure everti. Muller. l. c. lit. n. cum Bachov. *ad pr. inst. de inoff. testam. num. 5.* contrarium tamen sentientibus *Treutl. vol. 1. d. 11. r. 1. lit. h. Fachin. l. 4. controuv. c. 9. Zoës. ad ff. de liber. & posth. n. 1. & seq.*

8. Dicitur octavò: *causa expressa in testamento*: intellige, specificè & nominatim juxta *cit. novell.* & quòd nisi factum, idem est quòd ad effectum; ac si nulla vel illegitima causa allegata, quemadmodum, sicut in eo, num tale testamentum, in quò causam non expressa, vel non expressa specificè, sit nullum ipso jure; an stricto jure valeat, & solum rescindendum per querelam (quæ intra quinquennium proponi debet, dum alias, si nullum ipso jure, agi possit per 30. annos, ut Muller. l. c. cum Viglio. *ad pr. inst. de inoff. testam. num. 4.*) contravertunt AA. ita quoque contravertunt, num tale testamentum nullum quò ad institutionem, subsistat tamen, & everti nequeat quò ad legata & fideicommissa; an vero corruat quoque quò ad hæc. Posterius tenent *Vaq. de success. progres. §. 14. num. 125. Fränzk. exercit. 6. q. 3. Cujac. in l. 17. ff. de injust. rupt. & irrit. testam. & in l. 4. ff. de liber. & posth. inst. Treutl. vol. 1. d. 13. r. 7. lit. c. & alii apud Muller. l. c.* Prius, nempe sustineri & conservari illud quò ad legata, non quidem ex juris antiqui dispositione; sed ex speciali beneficio legis scilicet *cit. Novell. 115. & Auth. ex causa tenent Paris. l. 2. cons. 60. num. 36.* qui testatur de communi. *Clar. §. testam. q. 52. num. 1. Fachin. l. 4. controuv. 10. & l. 6. c. 77. Arumæ. exercit. 10. r. 2. Donell. ad cit. Auth. a num. 7. Humm. var. resol. 2. tr. 5. q. 12. & 13.* & alii, quos citat & sequitur Muller. l. c. ex ea etiam ratione quam affert *Clar.* quòd cum injuria facta filio exheredato sit, tantum quò ad institutionem;

R. P. *Leur. Jur. Can. Lib. III.*

valde rationabile sit, ut in ea tantum parte annulletur testamentum, in qua peccatum. Non obstant huic sententiæ, quòd nemo ex parte testatus, & ex parte intestatus decedere possit, cum id verum in casu, dum ab initio ita testatur de parte tantum bonorum, & sic decedit; non verò, dum ab initio testatus est de omnibus bonis, & ex post testamento pronunciat nullo, testatus pro parte, scilicet quò ad legata, & pro parte, scilicet quò ad institutionem, intestatus decedit, uti id fieri posse constat ex *L. 15. §. fin. ff. de inoff. testam.* Muller. l. c. Porro disposita per. *Auth. ex causa & Novell. 115.* de nullitate testamenti quò ad institutiones ratione præteritionis non expressa illius causam locum habent, non tantum in præteritione facta de filio per matrem aliosque ascendentes per lineam maternam (quæ alias facta cum causa habetur pro exheredatione, ut *Clar. l. c.*) ut volunt aliqui apud eundem; sed etiam in filio à patre præterito; idque non tantum suo, seu in patris potestate constituto, ut communiter omnes, sed & in filio emancipato, ut cum *Bart. & Jalon. in cit. Auth. Clar. l. c.* addita ratione; quòd valde inconveniens esset, filium emancipatum esse melioris conditionis quam suum. Item locum habent tamen in filio jam nato scienter à patre præterito, quam in posthumo. *Clar. num. 3.* citatis pluribus aliis. *Secus*, seu locum non habent in filio posthumo ignoranter præterito, ut *Idem num. 4.* citatis aliis contra *Paris. cit. cons. 60. n. 60.*

9. Dicitur denique: *probata*: ut enim sustineatur testamentum & exhereditatio, requiritur causam illius testamento insertam legitime probari. Arg. *cit. Novell. 115. c. 3.* & ubi ea non probatur, semper est locus. *Auth. ex causa. ut ibi Bart. num. 9. & Jalon. num. 8. Alex. num. 8. Corn. l. 2. cons. 158. col. 5. lit. 7.* & alii quos citat & sequitur *Clar. num. 6.* item Muller. l. c. lit. d. debetque fieri hæc probatio per hæredem scriptum, in quò correctæ sunt jura antiqua. *L. 28. c. de inoff. testam.* vi quorum exhereditatio incumbat onus probandi suam innocentiam. Muller. l. c. lit. y. eo quòd leges non præsumantur liberos parenti odio fuisse sine magnis & gravibus causis, quibus parens provocatus fuerit ad exheredationem. De cætero ubi exhereditationis causa à testatore omiſsa in testamento, ad eam probandam hæres institutus audiendus non est. Muller. l. c. r. 33. lit. z. Ubi verò ea non inserta testamento, vera quidem est, sed hæres eam probare nequit, filium, etsi conficius sit veritatis, agere posse contra testamentum, tum quia leges solum validam volunt exhereditationem, quando causa probatur; tum etiam quia exhereditatio est pœna; hæc autem non debeat, nisi delictum probetur, affirmat *Molin. apud de Lugo. de 7. & 7. Tom. 2. d. 24. num. 165.* qui tamen ipse ait, quòd si hæres deserat rem juramento filii, hic debeat confiteri, saltem si juridicè interrogetur, præcedente semi-plena probatione, vel iis, quæ alias sufficient in aliis delictis, ut reus teneatur confiteri. Illud hic notandum, conditiones ad liberorum exheredationem requisitas eadem quoque requiri ad exheredationem parentum & ascendentium, ut constat ex *Novell. 115. c. 4. & Novell. 22. c. 47.*

Quæst. 646. Quenam sint cause legitime exhereditationis.

R Esp. Primò in genere; dum causarum harum tam exhereditationis liberorum 14, quam parentum 8. enumerantur in *cit. Novell. 115. c. 4.* nequaquam mens Imperatoris fuit eas dicto nu-